

TIRE TE PŌLU U ROMUGIBU KUA

Pōlu u tire te Romugibu yoruawa saa Korintin di sanam me u sōru mō u ka da Romu mi, u Yesun yigberu dam kē. Domi u kī u sambahuru ko Romun Yesun yigberugibun suunu sōo saa fiiko kpa bu nūn somi u ka da Esipanin temō.

Pōlu u sōsimō win tire te sōo ye ya sāa naane dokebu ka nge me naane doke bi, bu ra tōnun wāaru kōsi. Tire ten gari mero ya sāawa naane dokebu bu ra de tōnu u faaba wa, n n mō wooda n nenubu. Handuniagibu kpurowa ta gari yi sōomō. Domi Gusunōn mi, goo kun goo.

Tire ten kpunaa

1. Tire ten gari mero, wiru 1:1-17.
2. Tōmbu kpurowa ba tore, wiru 1:18n di sere wiru 3:20.
3. Swaa ye Gusunō u ra ka tōmbu faaba ko, wiru 3:21n di sere wiru 4:25.
4. Wāa kpaaru Kirisi sōo, wiru 5n di sere wiru 8.
5. Gusunōn himba Isireliban sō, wiru 9n di sere wiru 11.
6. Nge me naane dokeo u koo win wāaru diisina, wiru 12n di sere wiru 15:13.
7. Tōbiribu, wiru 15:14n di sere wiru 16:27.

Tōbiribu

¹ Nēna Pōlu, Kirisi Yesun yoo, ne wi Gusunō u soka n ka ko win goro ma u man wuna nenem n ka win Labaari gean waasu ko.

² Labaari gea ye, Gusunɔ u raa yen nɔɔ mweɛru kua yellun di saa win sɔmɔbun min di, ma ba ye yorua win garin tireru sɔɔ. ³ Win Biiwa ya ka yā, Yesu Kirisi bɛsɛn Yinni wi ba mara nge tɔnu Dafidi sina bokon bweseru sɔɔ. ⁴ Adama Hunde Dɛero u sɔɔsi ka dam ma Gusunɔn Biiwa u sãa sanam mɛ u seewa gɔrin di. ⁵ Wiya man durom wɛ ma u man gɔra bwesenu kpuron mi win yĩsirun sɔ, bwese ni, nu ka nùn naanɛ doke kpa nu nùn mɛm nɔɔwa. ⁶ Bɛɛ Romugibu, bɛɛ be Yesu Kirisi u soka, i maa wãa be sɔɔ.

⁷ Na bɛɛ kpuro tire teni yoruammɛ bɛɛ be i wãa Romuɔ, bɛɛ be Gusunɔ u kī ma u bɛɛ soka i ka ko wigibu. Gusunɔ, bɛsɛn Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bɛɛ durom ka alafia kɛ.

Pɔlu u kī u naanɛ dokeobu beram da Romuɔ

⁸ Gbiikaa na Gusunɔ nen Yinni siaramɔ Yesu Kirisin min di bɛɛ kpuron sɔ yèn sɔ ba bɛɛn naanɛ dokebun gari mɔ handunia kpuro sɔɔ. ⁹ Gusunɔ wi na sãamɔ ka nen gɔru kpuro na ka win Biin Labaari gea kparamɔ, wiya sãa nen seeda ma na ra n bɛɛn gari mɔ kpeetim sari ¹⁰ nen kanaru sɔɔ. Na ra n bikiamɔ, Gusunɔ ù n kī u den man swaa kɛ tɛ, n ka na bɛɛn mi. ¹¹ Domi na gɔru doke gem gem n bɛɛ wa n ka bɛɛ hunden kɛru garu kɛ kpa i ka tãsi. ¹² Kpa sa n dam kɛenamɔ bɛsɛn naanɛ dokebu sɔɔ nɛ ka bɛɛ sanam mɛ ko na n wãa bɛɛn mi.

¹³ Nɛgibu, na kī i n yɛ ma na gɔru doke nɔn dabiru n ka na n bɛɛ wa kpa nen sɔmburu tu binu ma bɛɛn suunu sɔɔ, nge mɛ ta mara tɔn tukobu gabun mi, adama sere ka gisɔ na ñ fɛɛ wa. ¹⁴ Na waasun dibu neni wuu marosugibun mi ka maa baru kpaanugibun mi, yɛrugibun mi ka maa yɛru

sarirugibun mi. ¹⁵ Yen sōna na kī gem gem n maa bεε Labaari gea nōsia bεε be i wāa Romuə.

Labaari gean dam

¹⁶ Domi na ñ Labaari gean sekuru m̀. Gusunən dama mε mu ra baawure faaba ko wi u naane doke, gbiikaa Yuuba, yen biru tən tukobu. ¹⁷ Labaari gea ye, ya sōsimə nge mε Gusunə u ra tənū gem wē. Gem men torubu ka men nōru, naane dokeba. Nge mε ba yorua, “Wi u kua gemgii naane dokebu sɔɔ, u ko n wāawa.”

Təmbun taarε

¹⁸ Ka geema, Gusunə u win məru sōsimə saa wəllun di kōsa kpuron s̄ ye tamba kua, ka win bεεrε yēru sariru. Ben kom kōsum men saabu ba ñ dere gem mu sɔmburu ko. ¹⁹ Gusunə u məru m̀ domi ye ya weene tənū u tubu Gusunə sɔɔ ya bu burura. Gusunə win tiiwa u bu ye sōsi kpasasa. ²⁰ Ka gem, u ñ waarə ka nōni, adama saa tem toren di u tii sōsi ma u s̄a Gusunə, u maa win sinaru sōsi win s̄ma ye u kua sɔɔ. N n men na, ba ñ gafara wasi. ²¹ Ba Gusunə yē adama ba ñ nūn win sinandun bεεrε wē bu sere nūn siara. Ma ben wira gu ma yam wōkura yiba ben gōru bwisi sarirugisu sɔɔ. ²² Ba gerumə ba bwisi mə adama ba s̄awa gari bakasu. ²³ Ma ba Gusunə wi u ku ra gbin yiiko kōsina ka bwāarokunu ni nu ka tənū weene wi u ra gbi, ka gunəsu, ka yeε yi yi ra s̄i, ka yi yi ra kabiri. ²⁴ Yen sōna Gusunə u bu daa disinugia sure ben tii tiine sɔɔ nge mε ben gōru ga kī, kpa ben wasi yi ka ko bεεrε sarirugii. ²⁵ Ba Gusunən gem ka weesu kōsina. Taka koorə ba s̄awa ma ba yen wāaru wāa, n ñ mə taka kowon tii wi n weene bu siara ka baadommaə. Ami.

26 Yen sãna Gusunɔ u bu kɔde beere sarirugia kpɛɛ. Ben tɔn kurɔbu ba kɔɔ mennabu yina ka tɔn durɔbu ma ba kookoo si su nɔ dɛnde kɔsire kua.

27 Meya maa tɔn durɔbu ba kɔɔ mennabu yina ka tɔn kurɔbu, ma ben kɔrun kɔde banda ben tii tiine sɔɔ. Ba sekuru sariru mɔ, tɔn durɔ ka tɔn durɔ, ma ba are mwaamɔ ben tii sɔɔ yi yi ka ben toraru nɛ.

28 Gusunɔ u bu deri ben bwisiku kɔsunu sɔɔ bu ka ko ye n kun weene yɛn sɔ ba n wure bu nɔn gia.

29 Ma ba kɔsa baayere yiba ka nuku kɔsuru ka bine ka tusiru ka nisinu ka tɔn goobu ka sannɔ ka taki ka bwisi kɔsi. Ba ra wɔine, 30 ba ra tɔnu yaa kasiki, ba Gusunɔ tusa, ba ra tii wa, ba yɛkɔ mɔ, ba ra woo kanɛ, ba kɔsan kobun bwisi mɔ, ba n ben tundobu ka ben mɛrobu beere wɛemɔ. 31 Ba n bwisi mɔ, ba n naanɛ mɔ, ba n kɔru mɔ, ba n maa wɔnwɔndu mɔ. 32 Ba yɛ ma Gusunɔn wooda ya gerumɔ ma be ba yenin bweseru mɔ, gɔɔwa ben kɔkɔrɔ. Ka mɛ, ba ra ko. N n mɔ mɛ tɔna, ba maa gabu siaramɔ be ba mɔ mɛ.

2

Gusunɔn siribu

1 N n mɛn na, wunɛ wi a gabun taare waamɔ, a nɔ gafara wasi baa a n weren na, domi sanam mɛ a gabun taare waamɔ ma a maa mɔ nge be, a tii taare wɛemɔwa. 2 Sa yɛ ma Gusunɔ u gem mɔ u n bu taare wɛemɔ be ba mɛn bweseru mɔ. 3 N n mɛn na, a tamaa kaa yari Gusunɔn siribun di wunɛ wi a gabun taare waamɔ ma a mɔ nge be? 4 Nge a win tɔn geeru ka win temanabu ka win suurun kpɔaru gemawa? A n yɛ ma Gusunɔ u tɔn geeru mɔwa u ka nun gɔru gɔsiasia? 5 Adama yɛn sɔ wunen gɔru ga bɔɔbu ga degangam yiba, a wunen tii mɔru

mennammewa Gusunon marun torun so te so u koo tambu siri dee dee ⁶ u ka baawure kasia nge me win kookoosu saa. ⁷ Be ba gea mo ka tamanabu ba ka yiiko ka bere ka waa ru kasu, beya Gusunon u koo waa ru te ta ku ra kpe we. ⁸ Adama be ba ben tiin goru kiru mo, ma ba ku ra gem mem nawe ma n kun mo kasa, beya ba koo maru ka nuku ghisibu wa. ⁹ Tanu baawure wi u ra kasa ko u koo taya ka noni swaaru wa, gbiikaa Yuuba, yen biru tan tukobu. ¹⁰ Baawure wi u ra maa gea ko u koo yiiko ka bere ka bari yendu wa, gbiikaa Yuuba, yen biru tan tukobu. ¹¹ Domi Gusunon mi, goo kun goo.

¹² Be ba tora, ba koo kam ko ba kun bu siri ka wooda. Be ba maa wooda ye ma ba tora, wooda yera ba koo ka bu siri. ¹³ Domi n ni mo be ba woodan garibu swaa daki beya ba gem mo Gusunon wuswaa, ma n kun mo be ba mo ye wooda ya yiirem. ¹⁴ Tan tukobu ba ni Mawisin wooda mo, adama sanam me ba mo ka tii ye wooda ya gerumo, ba sosimo ma ba ye ye n weene bu ko, baa ba kun Mawisin wooda mo. ¹⁵ Ben daa ya sosimo ma woodan kookoosu su yorua ben gorusu so. Ben goru ga maa yen seeda dimo, domi ben bwisikunu nu bu ben toranu sosimo, ni kun me, nu ka bu yinamo. ¹⁶ Meya n ko n saa to te Gusunon u koo tambun bwisiku asiriginu kpuro siri Kirisi Yesun min di, nge me nen Labaari gea ya gerumo.

Yuuba ka wooda

¹⁷ Wune maa ni. A tii sokumo Yuu, a wooda naane saa, a woo kanamo wune ka Gusunon waasinaan so. ¹⁸ A ye ye Gusunon u ki a ko, ma a ga geenun wunanabu gia wooda so. ¹⁹ A yiyo ma kaa kpi a wokobu swaa gbiiya, kpa a tambu yam deerasia be

ba wāa wākuru sɔɔ. ²⁰ A tamaa ma kaa kpī a bwisi sarirugibu bwisi kē, kpa a bibu keu sɔɔsi. A yē ma a yēru ka gem nuuru mɔ wooda sɔɔ. ²¹ Wunε wi a gabu keu sɔɔsimɔ, mban sōna a n̄ tii sɔɔsimɔ. Wunε wi a gabu sɔɔmɔ bu ku gbēni, mban sōna a gbēnimɔ. ²² Wunε wi a gerumɔ bu ku sakararu ko, mban sōna a mɔ. Wunε wi a būnu tusa, mban sōna a gbēnimɔ nin dinɔ. ²³ Wunε wi a woo kanamɔ woodan sɔ, mban sōna a Gusunɔ funε wunamɔ ka woodan sarabu. ²⁴ Domi Gusunɔn gari sɔɔ ba yorua ba nεε, “Bεεn saabuwa tɔn tukobu ba Gusunɔn yīsiru gari kam gerusimɔ.”

²⁵ À n wooda swīi bango ya arufaani mɔ ka gem, adama à n wooda saramɔ wunen bango ya sãa kam. ²⁶ N n mēn na, tɔn tuko wi ba n̄ bango kue, ù n woodan gari mēm nɔɔwa, Gusunɔ u n̄ n̄n mεera bangogii? ²⁷ Tɔn tuko wi u wooda mēm nɔɔwa baa mε ba n̄ n̄n bango kue u koo bεε Yuuba taare wē, domi i wooda saramɔ baa mε i ye mɔ ma ba bεε bango kua. ²⁸ N n̄ mɔ wi u sãa Yuu wasi sɔɔ, wiya u sãa Yuu ka gem. ²⁹ Adama wi u sãa Yuu ka gem, wiya wi u sãa Yuu win gōruɔ. Domi bango ya n̄ sãa ye ba kua wasi sɔɔ. Ye ya sãa bango ka gem, yera gōru gɔsiabu. Hunde Dεeron sɔmbura, n̄ n̄ mɔ woodagiru. Gusunɔwa koo Yuu wi siara, n̄ n̄ mɔ tambu.

3

¹ Tē, arufaani yerà Yuu u mɔ. Nge are yirà bango ya mɔ. ² N arufaani baka mɔ swεε kpuro sɔɔ. Gbiikaa Gusunɔ u win gere Yuuba n̄omu sɔndia. ³ Mba ya koo ko ben gabu bà n kua naane sarirugibu. Ben naane sarirun s̄ Gusunɔ u koo

maa ko naane sarirugii? ⁴ Aawo, n n̄ mε. Baa b̄a n t̄onu baawure soka weesugii, ba n yē ma Gusun̄o s̄āawa geegii. Nge mε Gusun̄on gari gerum̄o, “Ba koo nun gem wēwa wunen gari gerubu s̄o kpa a siribu di.”

⁵ Adama k̄sa ye sa m̄o ȳa n s̄ōsim̄o ma Gusun̄o s̄āa gemgii, mba sa ko gere. Gusun̄o ù n t̄onu s̄ēyiasiam̄o, u s̄āa gem sarirugii? Aawo, na gari gerum̄o ka t̄ondun baa. ⁶ Domi Gusun̄o ù kun s̄āa gemgii, am̄ona u koo ka handunia siri.

⁷ Adama nen weesu s̄u n Gusun̄on gem s̄ōsim̄o kpasasa, win yiiko yu ka sosi, mban s̄ōna ba koo kparam man taare wē nge toro. ⁸ Mban s̄ōna sa n̄ ko n̄ε, su k̄sa ko kpa yu gea ma. Gabu bu ka wa bu nen ȳisiru sanku ba n̄ε, m̄eya na gerum̄o. T̄on be, ba koo taare wa nge mε n weenε.

Goo sari wi u s̄āa gemgii

⁹ N n̄ men na, b̄ese Yuuba sa gabu san̄o kerewa? Aawo, baa fiiko. Domi sa s̄ōsi k̄o ma b̄ese Yuuba ka t̄on tukobu b̄ese kpuro sa w̄āawa torarun dam n̄om̄a. ¹⁰ Nge mε ba yorua, “Gemgii sari, baa turo.

¹¹ Goo sari wi u bwisi m̄o.

Goo sari wi u Gusun̄o kasu.

¹² Be kpurowa ba k̄ōre.

Be kpurowa ba sankire.

Be kpurowa ba k̄sa m̄o.

Baa ben turo kun gea m̄o.

¹³ Ben yara ba ka sibu taki dim̄o.

Ben n̄o ga d̄ē m̄owa nge sur̄ok̄aru.

Ben n̄owa ba ra ka t̄onu go.

¹⁴ Ben n̄o ga b̄ōri yiba, ka gari yi yi sosu.

¹⁵ Ben naasu su s̄āu su ka t̄onun yem yari.

16 Kpeerabu ka nuku sankirana nu ra n wãa ben
SWaa sɔɔ.

17 Ba ñ alafian swaa yě.

18 Ba ñ Gusunɔ nasie.”

19 Tě sa yě ma kpuro ye wooda ya gerumɔ, ya ye gerumɔwa be ba wãa yen nɔmuɔn sɔ, kpa nɔɔ baagere gu ka mari, kpa baawure u win daa tusia Gusunɔn wuswaaɔ. 20 Domi goo sari wi u koo gem wa Gusunɔn wuswaaɔ wooda nɛnubun sɔ, yèn sɔ wooda ya ra tɔnun toraru sɔɔsi.

Nge mɛ Gusunɔ

u ra tɔnu gem wě

21 Adama tě Gusunɔ u sɔɔsi nge mɛ u ra tɔnu gem wě, n ñ mɔ ka woodan gari. Mɔwisin wooda ka Gusunɔn sɔmɔbu ba yen seeda di. 22 Kpuro be ba Yesu Kirisi naanɛ doke, Gusunɔ u bu gem wěɛmɔ ben naanɛ dokebun sɔ, domi goo kun goo. 23 Tɔmbu kpurowa ba tora ma ba Gusunɔn yiiko bia. 24 Adama Gusunɔ u bu gem wěɛmɔ n kun ka kɔsiaru win durom sɔ saa Yesu Kirisin min di wi u bu yakiamɔ. 25 Gusunɔ u nùn kua abɔru batuma sɔɔ u ka tɔmbu toranun suuru waawa ka win yem be ba nùn naanɛ doke. Gusunɔ u kua mɛ, u ka sɔɔsi ma u sãa gemgii. Yellu win suurun saa sɔɔ u raa temana ka tɔmbun toranu. 26 Adama tě, saa yeni sɔɔ u kɔ u sɔɔsi ma u sãa gemgii ma u maa bu gem wěɛmɔ be ba Yesu naanɛ doke.

27 N n mɛn na, mba tɔnu u koo ka woo kana. Sari. Mban sɔna. Woodan mɛm nɔɔbun sɔ? Aawo. Naanɛ dokebun sɔna. 28 Domi sa wa ma tɔnu koo gem wa Gusunɔn wuswaaɔ ka naanɛ dokebu tɔna, n ñ mɔ ka woodan mɛm nɔɔbu. 29 Gusunɔ u sãawa Yuuba tɔnan Yinni? U ñ maa sãa tɔn tukobugii? U maa

sāa tən tukobugii mε. ³⁰ Domi Gusunə turowa wāa. Wiya u koo bangogibu gem wε ben naane dokebun sō ka maa bango sarirugibun tii ben naane dokebun sō. ³¹ Sa wooda goomə ka naane dokebu nge mε? Aawo, sa mam yen dam siremowa.

4

Aburhamun gari

¹ N n mən na, mba sa ko gere Aburhamu bešen sikadon sō. Mba u noma tura. ² Meya bà n Aburhamu gem wε ye u kuan sō u koo kpī u woo kana, adama n n mə Gusunən wuswaaə. ³ Domi mba ba yorua Gusunən gari sōə. Ba nεε, “Aburhamu u Gusunə naane kua, yen sōna u nùn garisi gemgii.” ⁴ Tε, goo ù n səmburu kua, ba ku ra win kəsiaru garisi durom, win areya. ⁵ Adama baa ù kun səmburu kue, ma u gesi Gusunə naane doke, Gusunə u koo win naane dokebu garisiwa gem. Domi wiya u koo kpī u taaregii gem wε. ⁶ Nge meya Dafidi u yēron doo nəərun gari mə wi Gusunə u gem wεemə n kun ka səman baa. ⁷ U nεε, “Doo nəərugiiwa wìn toranu ba suuru kua, ma ba win kōsa go.

⁸ Doo nəərugiiwa wìn kōsa Yinni Gusunə kun garisi.”

⁹ Tε, doo nəə te, bangogibugira? Nge ka maa bango sarirugibu. Domi sa gerumə ma ba Aburhamu garisi gemgii win naane dokebun sō. ¹⁰ Aməna u sāa sanam mε. U bango kua? Nge u n kue. U n sanam mε gina bango kue. U sāawa bango sarirugii. ¹¹ Yen biruwa ba nùn bango kua ye ya sāa yīreru ma Gusunə u nùn gem wε. Ba nùn

gem mε wē naane dokebun sō sanam mε u n̄ gina bango kue. Nge mεya u ka kua bango sarirugibu kpuron baaba be ba naane doke, ma ba bu gem wē. ¹² Ma u maa sāa bangogibun baaba be n̄ n̄ m̄ bango t̄na ba m̄, adama ba maa win naane dokebun yira swī, bi u m̄ sanam mε u n̄ gina bango kue.

Ba ra n̄o mwεru wure ka naane dokebu

¹³ Ba Aburhamu ka win bweseru n̄o mwεru kua ma ba koo handunia gira tubi di. Ba n̄ n̄n n̄o mwε te kue ka woodan baa, ma n̄ kun m̄ yèn sō u gem wa naane dokebun sō. ¹⁴ N n̄ s̄an na be ba wooda m̄m n̄o wa beya ba koo ko tubi diobu, naane dokebu kua kam, n̄o mwε te, ta maa t̄esira. ¹⁵ Domi wooda wa ya ka Gusun̄n m̄ru naam̄. Adama mi wooda sari, wooda sarabu maa sari.

¹⁶ Yen sō, ka naane dokebun baawa ba koo n̄o mwε te wura tu ka ko durom, kpa Aburhamun bweseru kpuro tu ka kpī tu tu wura. N n̄ m̄ be ba wooda m̄ t̄na adama ka maa be ba naane dokewa nge Aburhamu wi u sāa b̄esε kpuron baaba. ¹⁷ Nge mε Gusun̄n gari gerum̄, “Na nun kua bwese dabinun baaba.” U sāa b̄esen baaba, Gusun̄ wi u naane doken wuswaa. Gusun̄ wiya u ra ḡribu seeye, u ra maa taka ko ye ya n̄ daa w̄aa. ¹⁸ Aburhamu u Gusun̄ naane doke ka yīiȳbu, baa mε u n̄ ka yen swaa wa ye u yīiȳ. Yen s̄na u kua “bwese dabinun baaba” nge mε Gusun̄ u raa gerua u n̄ε, “nge mεya wun̄en bwesera koo dabia.” ¹⁹ Saa ye, u w̄o wun̄bun (100) saka tura adama win naane dokebu kun kaare sanam mε u win wasi laakari kua yi yi s̄are yi gu, ka maa Saaraan nukuru te ta n̄ w̄aa tu bii ma. ²⁰ U n̄ naane dokebu deri,

u ñ maa Gusunɔn nɔɔ mʋɛɛ te sika koosi. Adama win naane dokebu nùn dam wɛ, ma u Gusunɔ bɛɛɛ wɛ. ²¹ Domi u yɛ kam kam ma Gusunɔ u dam mɔ u ka ko yèn nɔɔ mʋɛɛru u kua. ²² Yen sɔna win naane dokebun saabu Gusunɔ u nùn garisi gemgii. ²³ Adama ye ba yorua ba nɛɛ, “ba nùn garisi gemgii,” ba ñ yi yorua wi turon sɔ. ²⁴ Ba maa yi yoruawa bɛɛn sɔ, bɛɛ be ba koo maa garisi gemgibu, bɛɛ be sa Gusunɔ naane doke wi u bɛɛn Yinni Yesu seeya gɔrin di. ²⁵ U dera ba nùn go bɛɛn toranun sɔ, u maa nùn seeya u ka sun ko gemgibu.

5

Nɔɔsinaa ka Gusunɔ

¹ Tɛ ye Gusunɔ u sun gem wɛ naane dokebun sɔ, sa dora ka wi, saa Yesu Kirisi bɛɛn Yinnin min di. ² Win min diya naane dokebun saabu sa durom mɛ wa mɛ sɔɔ sa yɔ dim dim, ma sa nuku dobu mɔ yèn sɔ sa yɛyɔ sa ko bɔnu wa Gusunɔn yiiko sɔɔ. ³ N ñ mɛ tɔna, sa maa nuku dobu mɔ bɛɛn nɔni swāaru sɔɔ, domi sa yɛ ma nɔni swāaru ta ra temanabu ma. ⁴ Temanabu bu ra de tɔnu u laakari mɛɛribu kamia, kpa u n yɛyɔbu mɔ. ⁵ Tɛ, yɛyɔ bi, bu ku ra sun dukiri kue, domi Gusunɔ u win kɪru yibia bɛɛn gɔruɔ saa Hunde Dɛɛron min di wi u sun kã.

⁶ Sanam mɛ sa ñ gina dam mɔ, saa ye Gusunɔ u yi, Kirisi u gu be ba ñ Gusunɔn bɛɛɛ yɛn sɔ. ⁷ Geema n sɛ tɔnu u ka geegii gbiiya. Sɔrɔkudo wɔrugɔ goo koo gbi gean kowo goon sɔ. ⁸ Adama Gusunɔ u sun win kɪrun kpāaru sɔɔsi, ye u dera Kirisi u gu bɛɛn sɔ sanam mɛ sa sãa torobu. ⁹ Tɛ, win yɛm sɔna sa kua gemgibu. N n mɛn na, sika sari u koo maa sun faaba ko Gusunɔn mɔrun di. ¹⁰ Sanam mɛ sa sãa Gusunɔn

yiberɛba, u ka sun dora win Biin gɔɔn sɔ̄. N n mɛn na tɛ̄, ye u ka sun dora u kpa, sika sari u koo maa sun faaba ko ka Bii win wāaru. ¹¹ N n mɛ tɔ̄na, sa maa nuku doɔbu mɔ̄ Gusunɔ̄ sɔ̄ sɔ̄ saa bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin min di wi u dera sa dora ka Gusunɔ̄.

Adamu ka Kirisi

¹² Toraru ta dua handunia sɔ̄ saa tɔn turon min di, ma win tora te, ta ka gɔɔ na. Gɔɔ wi, u tɔmbu kpuro girari domi kpurowa ba tora. ¹³ Geema toraru ta wāa handunia sɔ̄ wooda ya sere na, adama ba ku ra toraru garisi toraru mi wooda sari. ¹⁴ Ka mɛ, saa Adamun waatin di sere ka Mɔ̄wisigia, gɔɔ u bandu dii tɔmbu kpuron suunu sɔ̄, ka mam be ba n̄ Gusunɔ̄ mɛm nɔ̄wɛ nge mɛ Adamu u kua.

Adamu u sāawa wi u koo ra nan weenasii. ¹⁵ Adama durom mɛ, mu kpā n tora te kere. Geema tɔn dabiru ta gu tɔn turo win torarun sɔ̄, adama Gusunɔ̄n durom mu kere. Durom mɛn kɛru ta maa kere te u tɔn dabiru kã saa Yesu Kirisi turo win min di. ¹⁶ Gusunɔ̄n kɛru ka tɔn turon tora te, ya wunanɛ. Gbiikaa, siribu na tɔn turon torarun sɔ̄, ma bin kɔkɔrɔ kua taarɛ wɛɛbu. Adama durom maa na tɔn dabinun toranun sɔ̄, ma mɛn kɔkɔrɔ kua gem wɛɛbu. ¹⁷ Geema, tɔn turon torarun sɔ̄na gɔɔ u bandu di. N n mɛn na, sika sari be ba Gusunɔ̄n durom bakam mwa ka win gem kɛru, ba koo maa bandu di wāaru sɔ̄ tɔn turon min di. Wiya Kirisi.

¹⁸ N n mɛn na, nge mɛ tɔn turon toraru ta tɔmbu kpuro taarɛ wɛ̄, mɛya tɔn turon gean kobu bu tɔmbu kpuro gem wɛ̄ɛmɔ̄ bu ka wāaru wa. ¹⁹ Nge mɛ tɔn turon mɛm nɔ̄ɔbu sarirun sɔ̄ tɔn dabiru ba kua torobu, nge mɛya maa Gusunɔ̄ u koo tɔn dabiru gem wɛ̄ tɔn turon mɛm nɔ̄ɔbun sɔ̄.

²⁰ Wooda ya dua kpa toraru tu ka sosi, adama mi torara sosi, miya Gusunən durom mu maa sosi mu banda. ²¹ Nge me torara bandu di ma ta ka gəə na, meya maa Gusunən durom mu bandu dii gem sō mu ka sun wāaru wē te ta ku ra kpe saa bešen Yinni Yesu Kirisin min di.

6

Sa kua gonu torarun wuswaa,

adama wasobu Kirisi sɔ

¹ N n mən na, mba sa ko gere. Sa ko n da n toraməwa durom mu ka sosi? ² Aawo, n n me. Beše bə sɔ torara kun maa dam mə, aməna sa ko n maa ka wāa ten dam nəmu. ³ I n yeni yē? Sanam me ba sun batemu kua su ka gbinna ka Yesu Kirisi, win gəə sɔra sa ka nən gbinna. ⁴ Batemu ye sɔ, ba sun sika ka wi sannu, ma sa win gəə bənu kua, kpa nge me Kirisi u seewa gərin di ka Baaban yiiko, beše maa sa n sīimə ka wāa kpaaru.

⁵ Domi sà n gbinna ka wi sanam me sa win gəə bənu kua, sika sari sa ko maa win seebu gərin di bənu ko kpa su gbinna ka wi. ⁶ Sa yē ma ba bešen daa gura kpare dāa bunanaru sɔ ka wi sannu, kpa bešen wasi torarugii yi ko dam sarirugii kpa sa kun maa sāa torarun yobu. ⁷ Domi wi u gu u yaklara torarun nəman di. ⁸ Tē, nge me sa gu ka Kirisi sannu, sa maa naane sāa ma sa ko maa wāaru di ka wi sannu. ⁹ Domi sa yē ma Kirisi u seewa saa gərin di u n maa gbimə, gəə kun maa dam mə wi sɔ. ¹⁰ Domi gəə wi u gu min sō, torara kun maa dam mə win wəllə, adama wāa te u dimə tē, u tu diməwa Gusunən wuswaa. ¹¹ Meya maa bešen tii

i tii garisio gonu torarun wuswaaɔ, kpa i n sãa wasobu Gusunɔn wuswaaɔ Kirisi Yesu sɔɔ.

¹² N n mɛn na, i ku maa de toraru ta n bandu dii bɛɛn wasi yi yi koo gbi sɔɔ. I ku yin binɛ mɛm nɔɔwa. ¹³ I ku ra bɛɛn wasin doo dooka toraru nɔmu sɔndia tu ka kɔsa ko, adama i bɛɛn tii Gusunɔ nɔmu sɔndio nge wasobu be ba wurama gɔrin di, kpa i bɛɛn wasin doo dooka Gusunɔ nɔmu sɔndia yu ka gea ko. ¹⁴ Toraru ta n̄ ko n yiiko mɔ bɛɛ sɔɔ, domi i n̄ wãa woodan nɔma sɔɔ ma n kun mɔ durom nɔmaɔ.

Gem yobu

¹⁵ N n mɛn na, amɔna sa ko ko. Sa ko n toramɔ yɛn sɔ sa wãa durom nɔma sɔɔ, n n̄ mɔ woodan nɔma sɔɔ? Aawo, n n̄ mɛ. ¹⁶ I yɛ sãa sãa ma i n tii goo nɔmu sɔndia nge yobu i ka n̄n mɛm nɔɔwa, win yoba i sãa. N n torarun na, tera ta ka gɔɔ naamɔ. N n maa mɛm nɔɔbun na, biya bu ka gem wɛɛbu naamɔ. ¹⁷ Adama su Gusunɔ siara, domi i raa sãa torarun yobu, adama tɛ i sɔɔsi te mɛm nɔɔwammɛ ka gɔru tia te ba bɛɛ nɔmu sɔndia. ¹⁸ Ye i maa yakiara torarun di i kpa, i kua gem yobu. ¹⁹ Na gari m̄ nge tɔn diro yɛn sɔ i sãa dam sarirugibu. Nge mɛ gasɔ i bɛɛn wasin doo dooka disinu ka kɔsa nɔmu sɔndia nge yobu i ka kɔsa ko, tɛ, i bɛɛn wasin doo dooka gem nɔmu sɔndio nge yobu kpa bɛɛn daa yu dɛɛra.

²⁰ Domi sanam mɛ i raa sãa torarun yobu, gem kun dam mɔ bɛɛ sɔɔ. ²¹ Are yirà i raa wa yɛ sɔɔ sekura bɛɛ m̄ tɛ. Yen wii goberu maa gɔɔwa. ²² Adama tɛ ye i yakiara torarun di i kua Gusunɔn yobu, bɛɛn are sãa daa dɛɛra, bɛɛn wii goberu ta maa sãa wãaru te ta ku ra kpe. ²³ Domi gɔɔwa

torarun are, adama Gusunɔn kɛra wǎaru te ta ku ra kpe Yesu Kirisi besɛn Yinnin min di.

7

Ye suanabu sɔ̄simɔ

¹ Be ba yɛ ye wooda ya sǎa, beya na ka yǎ. Nɛgibu, i n̄ yɛ ma mɛn nɔ̄ tɔnu u wǎa wǎaru sɔ̄ u wǎawa woodan nɔ̄ma sɔ̄? ² Nge mɛya tɔn kurɔ ka win durɔ ba ko n wǎasinɛ woodan saabu sere durɔ win wǎarun nɔ̄rɔ, adama win durɔ ù n gu, u yakiara saa suanaan woodan dam di. ³ Yen sɔ̄, sanam mɛ win durɔ u wasi ma u durɔ kpao sua, ba koo n̄n sokuwa sakara, adama win durɔ ù n gu, u yakiara woodan di. Sanam mɛ, ù n durɔ kpao sua u n̄ sǎa sakara. ⁴ Nge mɛya maa bɛɛ nɛgibu, wooda ya n̄ maa dam mɔ bɛɛn wɔllɔ, yɛn sɔ̄ i gu ka Kirisi sannu, kpa i ka ko googibu. Tɛ, i sǎa wi ba seeya gɔrin digibu, kpa sa n̄ ka Gusunɔ binu maruammɛ. ⁵ Domi sanam mɛ sa wǎa besɛn tiin daan nɔ̄ma sɔ̄, kankam k̄i torarugiru te wooda ya seeya ta sɔmburu mɔ besɛn wasin doo dooka sɔ̄ ma ta ka sun dɔ̄ gɔ̄ gia. ⁶ Adama tɛ, sa yakiara woodan di ye ya raa sun neni nge desobu domi ya n̄ maa dam mɔ besɛn wɔllɔ. Nge mɛya sa ko kp̄i su Gusunɔ sǎ ka bwisiku kpaanu ni nu wee Hunden di, n̄ n̄ maa mɔ ka bwisiku guru ni nu wee woodan di.

Wooda ka toraru

⁷ N n̄ mɛn na, mba sa ko gere. Wooda ya sǎa toraru? Aawo. Woodan saabuwa na mam toraru gia. Domi na n̄ daa binɛ giamɔ wooda yà kun nɛɛ, “I ku ra binɛ ko.” ⁸ Ma toraru ta wooda tǎsa ta ka binɛ baayere mara nɛ sɔ̄. Domi mi wooda kun wǎa, toraru maa sari. ⁹ Gasɔ, sanam mɛ wooda sari,

na raa wāa, adama ye wooda ya na torara seewa
 10 ma nen tii na gu. Nge meya wooda ye ya weene
 yu wāaru wē, yeya na deema ya ka man gōō naawa.
 11 Domi toraru ta wooda tāsā ta ka man nōni wōkuā,
 ma ta man go.

12 N n men na, wooda ya dēere, yen gari maa
 dēere, yi dēnde, yi maa wā. 13 N n men na, ye n
 gea sāa yera ya ka man gōō naawa? Aawo, torara
 ta man go kpa tu ka sōōsi ma te torara. Domi ta gāa
 geenu denda ta ka man go kpa tu ka sēsia n banda
 saa woodan di.

Wi toraru ta taare

14 Geema, sa yē ma wooda ya sāa Hundegia
 adama ne na sāawa wasigii wi ba toraru dōre.
 15 Domi ye na ra n mō na ku ra tubu. Ye na kī na ku
 ra ye ko, adama ye na tusa yeya na ra ko. 16 Nā n da
 ko ye na kun kī na wura ma wooda ya wā. 17 Meya
 n n maa mō nen tiiwa na mō ma n kun mō tora te
 ta man wāasi. 18 Na yē sāa sāa ma gāa geenu sari ne
 sōō, nen daawa na ka yā, domi baadomma gean kīra
 wāa ne sōō, adama yen koba na ku ra kpī. 19 Na n
 gea ye mō ye na kī mi, kōsa ye na tusa yeya na ra ko.
 20 Adama nā n mō ye na kun kī, n n maa ne na mō.
 Tora te ta man wāasi, tera ta ye mō.

21 Wooda yeniwa na wa ne sōō. Sanam me na kī n
 gea ko, kōsa ya ra n man wāasi. 22 Na nuku dobu mō
 Gusunōn wooda sōō nen gōruō, 23 adama nen wasin
 doo dooka sōō na wooda tuka waamō ye ya sannamō
 ka nen bwisikunu. Ma ya man mō tora ten dēso te ta
 wāa nen wasin doo dooka sōō. 24 Gōru garin barōwa
 ne! Wara koo man wōra wasi yinin nōman di, yi yi
 ka man gōō dōō. 25 Na Gusunō siara Yesu Kirisi bēsen
 Yinnin saabu.

N n mēn na, na sãa Gusunən woodan yoo nēn bwisikunu sɔɔ, adama nēn daa sɔɔ na sãawa torarun yoo.

8

Wãa te Gusunən Hunde

u wɛɛmɔ

¹ Yen sɔ̄ tē, ba ñ bu taarɛ wɛɛmɔ be ba gbinne ka Kirisi Yesu. ² Domi Gusunən Hunden wooda ye ya wãaru wɛɛmɔ Kirisi Yesu sɔɔ ya sun yakia saa toraru ka gɔɔn nɔman di. ³ Ye wooda kun kpãa ya kue yèn sɔ̄ tɔnun daa ya yen dam kpeesia, Gusunə u ye kua. U toraru taarɛ wɛ te ta wãa tɔnun daa sɔɔ sanam mɛ u win tiin Bii gɔrima ka wasi yi yi ka tɔnun wasi torarugii weene, u ka ko abɔru torarun sɔ̄. ⁴ U yeni kuawa kpa su ka gea ko ye wooda ya yiiremɔ, bɛsɛ be sa sɛimɔ win Hunden dam sɔɔ, n ñ mɔ bɛsɛn daan dam sɔɔ. ⁵ Domi be ba sɛimɔ ben daan dam sɔɔ, beya ba ben daagia bwisikumɔ. Adama be ba sɛimɔ Gusunən Hunden dam sɔɔ, beya ba Hundegia bwisikumɔ. ⁶ À n wunɛn daagia bwisikumɔ, gɔɔwa yen kəkɔrɔ. À n maa Hundegia bwisikumɔ, wãaru ka alafiawa wunɛgia. ⁷ Domi be ba ben daagia bwisikumɔ ba kua Gusunən yiberɛba. Ba ñ Gusunən wooda mɛm nɔɔwammɛ, ba ñ mam kpɛ. ⁸ Be ba ben daan wãaru wãa, ya ñ koorɔ bu Gusunə wɛre.

⁹ Adama bɛɛ, i ñ maa bɛɛn daan wãaru wãa ma n kun mɔ Gusunən Hundegiru yèn sɔ̄ win Hunde u wãa bɛɛ sɔɔ. Wunɛ wi a kun Kirisin Hunde mɔ, a ñ sãa wigii. ¹⁰ N n mēn na, Kirisi ù n wãa bɛɛ sɔɔ, baa bɛɛn wasi yì n gu torarun sɔ̄, bɛɛn hunde ya wasi

yèn sã i gem wa Gusunɔn mi. ¹¹ Gusunɔ wi u Yesu seeya gɔrin di, win Hundewa wãa bɛɛ sɔɔ. Yen sɔna wi u Yesu Kirisi seeya gɔrin di u koo maa bɛɛn wasi gɔɔgii wãaru wɛ saa win Hunden min di, wi u wãa bɛɛ sɔɔ.

¹² N n mɛn na, nɛgibu, sa dibu nɛni, adama n n mɔ daagibu sa n ka bɛɛn daan kīru mɛm nɔwammɛ. ¹³ Domi i n bɛɛn wasin kīru mɔ i ko gbi, adama i n bɛɛn wasin kīrun kookoosu deri ka Hunde Dɛɛron somiru i ko n wãa. ¹⁴ Domi be Gusunɔn Hunde u kparamɔ, beya ba Gusunɔn bibu. ¹⁵ Domi ba n bɛɛ hunde kã ye ya koo bɛɛ ko yobu kpa i n ka kparamande. Adama ba bɛɛ Hunde kãwa wi u bɛɛ kua Gusunɔn bibu, ma ka win dam sa Gusunɔ sokumɔ Baaba. ¹⁶ Gusunɔn Hunden tii u bɛɛn hunde sɔɔmɔ ma sa sãa win bibu. ¹⁷ Tɛ yèn sã sa sãa win bibu sa maa sãa tubi diobu, ma sa ko win tubi bɔnu ko ka Kirisi sannu, domi sã n Kirisin nɔni swãaru bɔnu kua, sa ko maa win yiiko bɔnu ko.

Yiiko ye ya sisi

¹⁸ Na n saa yenin nɔni swãaru garisi gãanu yiiko ye sa ko ra wan sã. ¹⁹ Taka koorã kpuro ya diira saa yu na yè sɔɔ Gusunɔ u koo win bibu terasia. ²⁰ Domi u taka koorã kpɛɛ kam kobun swaa sɔɔ, n n mɔ yen tiin gɔru kīrun sã, win kīrun sɔna. Adama yīiyɔ bini bu wãa, ²¹ ma ba koo ra taka kooran tii yakia saa kam kobun yorun di, kpa yu ka Gusunɔn bibun tii mɔɔ yiikogiru bɔnu ko. ²² Sa yɛ ma sere ka tɛ taka koorã kpuro ya kpara wɔri mɔwa ka wuriribu nge marubun wuriribu. ²³ Adama n n mɔ taka koorã tɔna, bɛɛn tii bɛɛ be Gusunɔ u suna bura sanam mɛ u sun Hunde Dɛɛro kã, sa maa kpara wɔri mɔ bɛɛn tii sɔɔ sa n ka mara sere Gusunɔ u n bɛɛn

wasi yakia mam mam, u ka s̄ōsi ma sa kua win bibu. ²⁴ Domi faaba ya s̄āa beṣegia, adama sa gina w̄āa yen ȳiȳobu s̄ō. S̄ā n waam̄o ye sa ȳiȳo, ȳiȳobu kun maa w̄āa. Ye t̄onu waam̄o u ko n maa ye ȳiȳo? ²⁵ Adama s̄ā n ḡāanu ȳiȳo ni sa n̄ waam̄o, sa ko n nu marawa ka t̄emanabu.

²⁶ Nge m̄eya maa Hunde D̄ero u ra sun somi beṣen dam sariru s̄ō, domi sa n̄ ȳe ye n weene su Gusun̄o kana. Adama Hunde wi, u ra n̄n kan̄e beṣen s̄ō ka k̄pasa w̄ari ye ya n̄ ka n̄o gerur̄o.

²⁷ Gusun̄o wi u ra t̄ambun ḡorusu tubu, u maa ȳe ye Hunde wi, u bwisikum̄o ȳen s̄ō ka win k̄ira Hunde wi, u ra n̄ n̄n kanam̄o naane dokeobun s̄ō.

²⁸ Domi sa ȳe ma baayere kpuro s̄ō ye ya ra t̄onu deem̄e, Gusun̄o u s̄amburu m̄ò u ka bu gea kua be u soka win himba s̄ō, ma ba n̄n k̄i. ²⁹ Domi be u ȳe yellun di u maa bu ḡosa u yi bu ka ko win Biin weenasibu, k̄pa win Bii u ka ko yeruma w̄an̄o dabirugii. ³⁰ Nge m̄eya be u ḡosa u yi, u maa bu soka. Be u soka mi, u maa bu gem w̄e. Be u gem w̄e u maa ka bu win yiiko b̄onu kua.

Gusun̄on k̄run kp̄āaru

³¹ N n m̄en na, mba sa ko gere ka gari yi. Gusun̄o ù n s̄āa beṣegii, wara koo ka sun yib̄ere t̄eru ko.

³² Gusun̄o wi u kun win tiin Bii tii yiye, adama u n̄n w̄e beṣe kpuron s̄ō, u n̄ koo maa sun kpuro k̄e ka Bii wi sannu k̄s̄iaru sari? ³³ Wara koo t̄ambu durum mani be Gusun̄o u ḡosa. Sari, domi Gusun̄on tiiwa u ra t̄onu gem w̄e. ³⁴ Wara koo bu taare w̄e. Sari, domi Kiriṣi Yesu u gu u maa seewa ḡarin di u w̄āa Gusun̄on n̄m geūo. Wiya u ra maa Gusun̄o kan̄e beṣen s̄ō. ³⁵ Wara u koo kp̄i u sun karana ka

Kirisin kīru. Tōya? Wahala? Nōni swāaru? Gōru? Tereru? Kari? Takobi? ³⁶ Nge mε ba yorua, “Wunen sōna ba sun goomō tōru baatere. Ba sun mεera nge yāa ni ba koo saka.”

³⁷ Adama ye kpuro sōra sa nasara wa mam mam saa win min di wi u sun kīa. ³⁸ Domi na yē kam kam ma gōa ka wāaru ka wōllun gōradoba ka wεrekunu ka saa yeni, ka saa ye ya sisi, ka wōllun yiikogibu, ³⁹ ka ye ya wāa wōllō, ka ye ya wāa tem sōwō, ka taka koorā gaa, yen gaa kun kpē yu sun karana ka Gusunōn kīru te ta sōsira Yesu Kirisi bεsen Yinni sōō.

9

Gusunō ka Isireliba

¹ Nε Kirisigiīwa na gem gerumō, na n weesu mō. Nεn gōru ga man yen seeda diiyamme saa Hunde Dεeron min di. ² Nεn bweserun wōnwōndu ta man mō baadomma. Yen sōna nεn gōru ga sankire gem gem. ³ N n ko n kooran na, kon daa de bu man bōrusi kpa bu man karana ka Kirisi ben sō. ⁴ Ba sāa Isireliba, be Gusunō u gōsa bu ka ko win bibu. Beya u win yiikon girima sōōsi. Beya u ka arukawaniba bōkua. U bu wooda wē. Bera u sōōsi mε ba koo nūn sāasina. U maa bu nōō mwεenu kua. ⁵ Ba sāa be Gusunō u gōsa yellun di. Ben bweseru sōōn diya Kirisi wi u kpuro kere u yara nge tōnu. U maa sāa Gusunō wi n weene bu siara ka baadommaō. Ami.

⁶ Na n gerumō ma Gusunōn gari yi kam wōruma. Domi be ba mara Isireliba n n mō be kpuro ba sāa Isireliba Gusunōn mi. ⁷ N n maa mō be kpuro be ba marura Aburahaman min di beya ba sāa win bibu Gusunōn mi. Domi Gusunō u Aburhamu sōōwa u nεε, “Isakin biba ba koo soku wunen bweseru.”

⁸ Yen tubusiana, n ñ mɔ be ba mara ka wasin baa beya Gusunɔgibu, adama bii bèn nɔɔ mWɛɛru Gusunɔ u kua beya u garisi Aburahamun bweseru. ⁹ Gari yi wee, yi Gusunɔ u ka nɔɔ mWɛɛ te kua. U nɛɛ, “Gasɔkun amadaare kon wurama, yen biru Saaraa koo bii tɔn durɔ ma.”

¹⁰ N ñ mɛ tɔna, Rebekan bibu yiru ba tundo turo mɔ, wiya besen sikado Isaki. ¹¹⁻¹² Adama Gusunɔ u ra tɔmbu gɔsiwa win himba sɔɔ, n ñ mɔ ben kookoosun sɔɔ, adama ka win sokura. U ka sɔɔsi ma u win himba ye swii, u Rebeka sɔɔwa u nɛɛ, “Mɔɔ u koo win wɔnɔ wiru kpɛiia.” U ye gerua Rebeka u sere win bibu mara sanam mɛ ba ñ gea ñ kun mɛ kɔsa koore. ¹³ Nge mɛ ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ, “Na Yakɔbu kɛa adama na Esau yina.”

¹⁴ N n mɛn na, mba sa ko gere. Gusunɔ u sɔɔwa gem sarirugii? Aawo, baa fiiko. ¹⁵ Domi u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, “Wɛn wɔnwɔndu na mɔ, wiya kon wɔnwɔndu kua. Wi na maa ka duure, wiya na kon ka duura.” ¹⁶ Nge mɛya n ñ sɔa goon kɛrun baa, n ñ maa goon sɔmburun baa, adama Gusunɔn wɔnwɔndun baawa. ¹⁷ Domi ba yorua ma Gusunɔ u Egibitin sunɔ sɔɔwa u nɛɛ, “Yenin sɔna na nun seeya, kpa n ka nɛn dam sɔɔsi wunɛ sɔɔ, kpa nɛn yɛsiru tu ka nɔɔra handunia kpuro sɔɔ.” ¹⁸ Nge mɛya wi u kɛ u wɔnwɔndu kua u ra nɔn wɔnwɔndu kue, wi u maa kɛ u gɔru bɔbiasia u ra nɔn gɔru bɔbiasie.

Gusunɔn mɔru

ka win wɔnwɔndu

¹⁹ N n mɛn na, kaa man bikia a nɛɛ, mban sɔna u maa taare waamɔ tɔnu sɔɔ. Wara koo kpɛ u win kɛru yina. ²⁰ Adama wara ra n wunɛ tɔnu, a sere

ka Gusunə sikirina. Məndu ta koo məmə bikia tu nεε, mban sōna u tu kua mε? ²¹ Məmə kun dam mə səndun wəllə? Ka sən tee te, u n̄ kp̄ε u tooru ko ka maa weke te ba ra sw̄ε?

²² Mba i ȳε i ko gere Gusunən sō. U k̄i u win dam ka win m̄aru s̄ōsi. Yen sōna u ka bu tɛmana be ba koo kam ko win m̄arun s̄ō. ²³ U kua mε u ka sun win yiikon kp̄āaru s̄ōsi, bεsε be u wənwəndu kua, bεsε be u s̄ōru kua yellun di su ka win yiiko wa, ²⁴ bεsε be u soka n̄ n̄ mə Yuuban suunu s̄ōn di t̄ona, ka maa t̄ən tukobun suunu s̄ōn di. ²⁵ Yeniwa Gusunə u gerua win s̄əm̄ə Oseen tireru s̄ō. U nεε,

“T̄ən be ba n̄ daa s̄āa n̄egibu,

kon bu soku n̄en t̄ambu.

Bwese te na n̄ daa k̄iε,

kon tu soku n̄en k̄inasiru.

²⁶ Yam mi ba raa maa bu s̄ōwa ba nεε,

ba n̄ s̄āa n̄en t̄ambu,

miya ba koo bu soku

Gusunə Yinni wason bibu.”

²⁷ Ma Gusunən s̄əm̄ə Esai u n̄əḡiru sua u gerua Isireliban s̄ō u nεε, “Baa Isireliba b̄a n̄ dabia, nge nim w̄ōkun yanim, ben sukum t̄anawa koo faaba wa. ²⁸ Domi Gusunə koo yande win gere yibia mam mam handunia s̄ō ye u raa ḡōru doke.” ²⁹ N s̄āawa nge mε Esai u raa gerua u nεε,

“Gusunə, wəllu ka tem Yinni ù kun daa sun bwe-seru tie,

sa ko raa kowa nge Sodomu.

Sa ko raa ka Gom̄ara weena.”

Isireliba ka Labaari gea

³⁰ N n̄ m̄en na, mba sa ko gere. T̄ən tuko be ba n̄ daa kasu bu gem wa Gusunən mi, ba gem wa naane dokebun saabu. ³¹ Adama Isireliba be ba kasu bu

wooda swīi bu ka gem wa Gusunɔn mi, ba n̄ mu wa.
³² Mban s̄na. Yèn s̄ ba n̄ mu kasu ka naanɛ dokebu,
 ma n̄ kun m̄ ka s̄ma. Ba sokura kpee sokuratii te
 s̄ɔɔ, ³³ tèn gari ba yorua ba n̄ɛɛ,
 “N̄ wee, na kpee sokuratiru dokem̄ Siɔniɔ,
 kpee te ta ra torasie.
 Adama wi u n̄n̄ naanɛ doke u n̄ sekuru wasi.”

10

¹ N̄ɛgibu, ye na kī ka n̄ɛn ḡɔru kpuro ka ye na
 ra n̄ Gusunɔ kanam̄, yeya n̄ɛn bweseru tu faaba
 wa. ² Domi na bu seeda yeni diiyammɛ, ba hania
 m̄ Gusunɔn s̄, adama ȳɛru sari. ³ Ba n̄ swaa ȳɛ
 ye Gusunɔ u ra ka t̄nu gem w̄ɛ, ma ba swaa kasu
 bu ka ben tiin gem yara. Yen s̄na ba n̄ Gusunɔn
 gem swaa wiru kp̄iyɛ. ⁴ Domi Kirisiwa s̄a woodan
 k̄k̄ɔr̄ɔ kpa baawure wi u n̄n̄ naanɛ doke u gem wa
 Gusunɔn mi.

Faaba s̄a baawuregia

wi u Yinni naanɛ doke

⁵ Domi M̄wisi u yorua u n̄ɛɛ, “t̄nu wi u gea m̄
 ye wooda ya yiirem̄, gea yen min̄ diya u koo w̄aru
 wa”. ⁶ Adama nge m̄ ba koo t̄nu gem w̄ɛ naanɛ
 dokebun s̄, yen gari wee, “A ku gere wun̄ɛn ḡɔruɔ
 a n̄ɛɛ, wara u koo ȳ Gusunɔ w̄ll̄ɔ.” Yen tubusiana,
 u ka Kirisi sarasiama. ⁷ A ku maa gere, “Wara u koo
 du tem s̄ɔw̄ɔ.” Yen tubusiana, u ka Kirisi seesia
 ḡarin di. ⁸ Adama m̄ba gari yi, yi gerua. Yi n̄ɛɛwa,
 “Gusunɔn gari yi, yi w̄a wun̄ɛn turuku, yi mam
 w̄a wun̄ɛn n̄ɔw̄ɔ ka wun̄ɛn ḡɔruɔ.” Yi s̄awa naanɛ
 dokebun gari yi sa waasu m̄, yi yi n̄ɛɛ, ⁹ à n̄ ka
 wun̄ɛn n̄ɔ wura ma Yesu s̄awa Yinni, ma a naanɛ
 doke wun̄ɛn ḡɔruɔ ma Gusunɔ u n̄n̄ seeya ḡarin di,

kaa faaba wa. ¹⁰ Domi gãru sãra tãnu u ra naane doke, u ka gem wa Gusunãn mi, nãwa ba ra maa ka seeda di bu ka faaba wa. ¹¹ Nge me ba yorua Gusunãn gari sã ba nee, “Baawure wi u nũn naane doke, u ñ sekuru wasi.” ¹² Domi wunanabu sari Yuuba ka tãn tukobu sã. Be kpuro Yinni turowa ba mã. Win dukia maa sãa be ba nũn sokumã kpurogia. ¹³ Domi ba yorua ba nee, “Baawure wi u Yinnin yĩsiru soka, u koo faaba wa.”

¹⁴ Adama amãna ba koo ka nũn soku, bà kun nũn naane doke. Amãna ba koo maa ka naane doke bà kun win gari nãre. Amãna ba koo maa nã goo ù kun gari yi waasu koore. ¹⁵ Amãna ba koo ka gari yi waasu ko goo ù kun bu gãre. Nge me ba yorua, “Anna a ben naarun dobu nã be ba Labaari gea kparamã.” ¹⁶ Adama n ñ be kpuro ba Labaari gea wura, domi Gusunãn sãmã Esai u nee, “Yinni, wara u naane doke ye sa nãsia.” ¹⁷ Nge meya naane dokebu bu wee ye tãnu nãmãn di. Ye tãnu nãmã, ya maa sãawa Kirisin gari.

¹⁸ Adama na bikiamã, ka geema ba ñ nãre ro? Ba nua. Domi ba yorua,
 “Nã ge, ga nãra tem kpuro sã,
 ma gari yi, yi tura sere handunian nãrã.”

¹⁹ Na bikiamã kpam, Isireliba ba ñ yẽ ro? Gbiikaa, Mãwisi u yorua, ma Gusunã u nee,
 “Na kon bẽen nisinu seeya ka bwese te i ñ garisi gãanu.

Kon maa bẽen mãru seeya ka bwese bwisi sarirugiru.”

²⁰ Yen biru Esai u yorua ka toro sindu ma Gusunã u nee,

“Be ba ñ man kasu ba man wa.

Na maa bu nen tii sɔ̄si be ba ñ man bikiamɔ.”

²¹ Adama u maa yorua Isireliban sɔ̄ ma Gusunɔ u nɛɛ, “Na tɔn be ba ra n man seesimɔ nɔma ḡari tɔru kpuro.”

11

Gusunɔ u ñ Isireliba yine

¹ N n mɛn na, na bikiamɔ, Gusunɔ u win tɔmbu yinawa? Aawo. Su ku wa mɛ. Domi nen tii na s̄a Isirelin bii, Aburahamun sikadobu Bɛnyamɛɛn bweseru sɔ̄. ² Gusunɔ u ñ win tɔmbu yine be u gia yellun di. Nge i ñ yɛ ye ba yorua Gusunɔn gari sɔ̄ sanam mɛ Eli u ka Isireliban taare da Gusunɔn mi? U nɛɛ, ³ “Yinni, ba wunen sɔmɔbu go ba wunen ȳaku yenu surura. Nɛ turowa na tie, ba maa kasu bu man hunde wuna.” ⁴ Adama mba Gusunɔ u wisa. U nɛɛ, “Na nen tii tɔmbu nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000) derie, be ba kun yiirare b̄u wi ba mɔ Baalin nuurɔ.” ⁵ Mɛya n maa s̄a saa yeni sɔ̄. Ben sukum w̄a be Gusunɔ u gɔsa win durom s̄. ⁶ U bu gɔsawa durom s̄, n ñ mɔ ben sɔman s̄. Ma n kun mɛ, durom kun maa s̄a durom.

⁷ N n mɛn na, mba sa ko gere. Isireliba wee, ba ñ wa ye ba kasu. Ben be Gusunɔ u gɔsa, beya ba wa. Be ba tie ba ḡru b̄obia. ⁸ Nge mɛ ba yorua, “Gusunɔ u ben laakari sikarisia. U bu nɔni wɛ yi ba ñ kpɛ bu ka yam wa. U maa bu swasu wɛ si ba ñ kpɛ bu ka gari nɔ sere ka gisɔ.”

⁹ Ma Dafidi u nɛɛ,

“Kpa ben t̄ɔ baka dim mu de bu tora

kpa bu yina mwaara,

kpa bu sɛɛyasiabu wa bi bu ka bu dɛnde.

¹⁰ A de ben nɔni yi wukiri bu ku ka wa.

Kpa a de ba n bu taare ka baadommao.”

¹¹ Yen sōna na bikiamo, sanam me Isireliba ba sokura, ba worumawa mam mam? Su ku wa me. Ben torarun saabuwa tɔn tukobu ba faaba wa, kpa ben nisinu nu ka se. ¹² Tɛ Isireliban toraru ta n ka handuniagibu hunden dukia naawa, ben kaarabu bu n maa tɔn tukobu kua gaa mawabu, anna yen domarun kpāaru ta ko n ne ba n wura nge me ba raa saa.

Tɔn tukobun faaba

¹³ Na ka beɛ gari mɔ, beɛ tɔn tukobu. Ne wi na saa goro tɔn tukobun mi, na nen samburu beere wɛemɔ ¹⁴ n ka nisinu seeya n n koo koorā nen bweserun suunu sɔɔ kpa n ben gabu faaba ko. ¹⁵ Geema sanam me Gusunɔ u bu deri ya dera u ka handuniagibu nɔɔ tia kua. Tɛ, mba n ko n saa u n wure u kpam bu mwa. N n wāaru goribun sɔ?

¹⁶ I yɛ ma ba n pɛɛ kuse teeru Gusunɔ wɛ, pɛɛ ye ya tie ya kua Gusunɔgia. Dārun gbina ya n saa Gusunɔgia, meya maa ka ten kāasiɔ. ¹⁷ Adama ba n kāasi geɛ bɔra olifin dāa gbaarugirun di, ma ba wunɛ wi a saa yakasun dārun kāasa gerɛfe kua yin ayerɔ, ma a ka olifin dāa ten gbinan dam bɔnu mɔ, ¹⁸ a ku kāasi yi woo kanɛ. A n woo kanamɔ, a yaayo ma n n wunɛ a gbina sɔɔwa, gbina ya nun sɔɔwa.

¹⁹ Kaa neɛ, ba kāasi yi bɔrawa bu ka nun gerɛfe ko. ²⁰ Geema, ba yi bɔra naane dokebu sarirun sɔ, ma a yɔ naane dokebun sɔ. A ku woo kana, adama a berum koowo. ²¹ Gusunɔ u kun kāasi gbiikii deri, wuna u koo sere deri? ²² N n men na, a Gusunɔn tɔn geeru ka maa win sɛsɔ mɛerio. U sɛ ka be ba worumā, adama u saa tɔn geo wunen mi, a n gesi

yõ dim dim win tøn geeru sã. Ma n kun mε, ba koo maa wunen tii bura. ²³ Be maa, bā n ben naane dokebu sariru deri, ba koo bu gerεfe ko mi ba raa wāa domi Gusunõ u koo kpī u kpam bu gerεfe ko. ²⁴ Bā n nun bura saa olifin dāa yakasugirun di, ma ba nun gerεfe kua ka olifin dāa gbaarugiru, ye n kun ka nun weenε, n̄ n mēn na, n̄ n̄ sē bu ka kāsasi yi gerεfe ko yin tiin dāru sã.

Isireliba ba koo faaba wa

²⁵ Negibu, asiri gaa wāa ye na kī i n yē, kpa i ku ka tii garisi bwisigibu. Asiri ye wee. Isireliba gabu ba gina gōrusu bōbia sere tøn tukobun geeru tu ka yibu faaba sã. ²⁶ Nge mēya Isireliba kpuro ba koo faaba wa, nge mε ba yorua, “Yakio u koo na saa Siōnin di. Kpa u Gusunōn bεεε yēru sariru wuna saa Yakōbun bweserun di.

²⁷ Yeniwa arukawani ye kon ka bu bōke sanam mε kon ben toraru wuna.”

²⁸ Sā n Labaari gean gari laakari kua, ba sāa Gusunōn yibereba bεεn sō. Adama sā n Gusunōn gōsiru laakari kua, ba sāa win kīnasibu ben sikadoban sō. ²⁹ Domi Gusunõ ù n tōnu soka, u nùn sokawa. U n nùn kēru wē, u nùn wēwa. U ku ra gōru gōsie. ³⁰ Nge mε bεε, i n̄ daa Gusunõ mem nōwε, adama tē ba bεε wōnwōndu kua ben mem nōɔbu sarirun sō. ³¹ Nge mēya maa ben tii, ba n̄ mem nōmō tē, kpa bu ka wōnwōndu wa nge mε bεε i wōnwōndu wa. ³² Domi Gusunõ u tōmbu kpuro kenisi mem nōɔbu sariru sã, kpa u ka be kpuro wōnwōndu kua.

Gusunōn kpāaru

³³ Anna a Gusunɔn dukia ka win bwisi ka win yɛrun dukum wa! Goo kun kpɛ u win himba tubu. Goo kun maa kpɛ u win swɛɛ gia. ³⁴ Ka geema ba yorua,

“Wara u Yinnin bwisikunu yɛ.

Wara u nùn bwisi kɛɛre.

³⁵ Wara u gbia u nùn gāanu kɛɛre, u n ka sere nin kɔsire yīiyɔ.”

³⁶ Domi wiya kpuron wiru, win min diya kpuro naamɔ, ma kpuro wāa win sɔ. Wigia yiiko sere ka baadommaɔ. Ami.

12

Wāa kpaɔ

te ta Gusunɔn wāaru wāa

¹ Yen sɔ, nɛgibu na bɛɛ kanamɔ wɔnwɔn te Gusunɔ u bɛɛ kuan saabu, i bɛɛn wasi nùn yiiyo nge yāku wasiru te ta kun serere gaa mɔ, te ta koo nùn wɛre. Yeya ya sāa bɛɛn sāa geeru. ² I ku maa ka tɛn tɔmbu weena, adama i kɔsio ka bwisiku kpaanu kpa i ka wunana ye n sāa Gusunɔn kīru. Yeya ya gea sāa, ya maa wā, ma ya yiba.

³ Durom mɛn saabu mɛ ba man wɛ na bɛɛn baawure sɔmɔ, u ku tii garisi n kere nge mɛ n weenɛ u tii garisi, adama bɛɛn baawure u tii garisio dee dee nge mɛ Gusunɔ u nùn naanɛ dokebu kā bu nɛ. ⁴ Domi wasi tee yi doo dooka dabinu mɔ, ma yen baayere ya yen sɔmburu mɔ nɛnnɛnka. ⁵ Nge mɛya, baa sà n dabi, sa sāa wasi tee Kirisi sɔɔ, ma sa gbinne nge wasi teen doo dooka. ⁶ Sa kɛɛ nɛnnɛnka mɔ ni nu weenɛ su dendi nge mɛ Gusunɔ u sun kā win durom sɔɔ. N n Gusunɔn gari gerubun kɛrun na, su ka tu dendi nge mɛ bɛɛn naanɛ dokebu nɛ.

⁷ N n nɔ̄ribun na, su ko ka nuku tia. Wi u sãa sɔ̄sio, u win sɔ̄sibu yibio. ⁸ Wi u tɔ̄mbu dam kɛ̄mɔ, u ku wɛ̄ra. Wi u kɛ̄nu wɛ̄mɔ, u wɛ̄yɔ̄ ka gɔ̄ru tia. Wirugii u win sɔ̄mburu ko ka hania. Wi u wɔ̄nwɔ̄ndu mɔ̄, u koowo ka nuku dobu.

⁹ I ku de bɛ̄ɛn kīru ta n murafitiru mɔ̄. I kɔ̄sa dɛ̄sirario, kpa i gea mani dim dim. ¹⁰ I n kīanɛ nge wɔ̄nɔ̄ ka mɔ̄. I n kookari mɔ̄ i ka bɛ̄ɛɛ wɛ̄ɛna. ¹¹ I ku de bɛ̄ɛn hania yu kaara. I n Yinni sãamɔ̄ ka kīru. ¹² I yɛ̄erio bɛ̄ɛn yīiyɔ̄bun sɔ̄. I tɛ̄manɔ̄ nɔ̄ni swãaru sɔ̄. I ku wasira ka kanaru. ¹³ I naanɛ dokeobu wɛ̄yɔ̄ yèn bukata ba mɔ̄. I n da sɔ̄bu yaare ko.

¹⁴ I bu domaru kuo be ba bɛ̄ɛ nɔ̄ni sɔ̄mɔ̄. I ku bu bɔ̄rusi. ¹⁵ I ka bu nuku dobu koowo be ba nuku dobu mɔ̄, kpa i ka bu swī be ba sumɔ̄. ¹⁶ I n wãa nɔ̄ tia sɔ̄ sannu. I ku de tii suabun bwisikunu nu n bɛ̄ɛ wãasi adama i koosio tii kawabun bera gia. I ku tii garisi bwisigibu.

¹⁷ I ku goo kɔ̄sa kɔ̄sie. I gea kasuo tɔ̄mbu kpuron nɔ̄ni sɔ̄. ¹⁸ N n koo koorɔ, i de i n nɔ̄ nɛ ka tɔ̄nu baawure nge mɛ̄n nɔ̄ru i ko kpī. ¹⁹ Kīnasibu, i ku maa mɔ̄ru kɔ̄sia bɛ̄ɛn tii, adama i de Gusunɔ̄ u bɛ̄ɛ mɔ̄ru kɔ̄sia, domi ba yorua, Gusunɔ̄ u nɛɛ, “Wiya u koo bu mɔ̄ru kɔ̄sie. Kpa u bu sɛ̄yasia.” ²⁰ Ba maa yorua, “Gɔ̄ru tà n wunen yiberɛ mɔ̄, a nùn dīanu kɛ̄yɔ̄ u di. Nim nɔ̄ru gà n nùn mɔ̄, a nùn nim kɛ̄yɔ̄ u nɔ̄. Domi à n kua mɛ, a nùn dɔ̄ sɔ̄biwa mi.” ²¹ A ku de kɔ̄sa yu nun kamia, adama a kɔ̄sa kamia ka gean kobu.

13

Bɛ̄ɛn wii kpīibu

tem yɛ̄robun mi

¹ Kpa baawure u n tem yērobu wiru kpīiye domi tem yēro sari wi u kun wāa ka Gusunān yēru. Tem yēro be ba maa wāa, Gusunāwa u bu kua. ² Yen sōna, wi u tem yēron gari yina, u yinawa ye Gusunā u yiire. Be ba maa yinamā, ba ben tii taare kasuammewa. ³ Domi tōnu ù n gea m̀, u ù ko n tem yēron berum mā, ma n kun mā ù n kōsa m̀. À kun kī a n tem yēron berum mā, a gea koowo, kaa win nōnu geu wa. ⁴ Tem yēro u Gusunān sām̄buru m̀dwa wunen gean s̄. Adama à n kōsa m̀, a berum koowo yèn s̄ u ù takobi neni kam. U s̄awa Gusunān sām̄ kowo u ka be ba kōsa m̀ m̄ru kōsie. ⁵ Yen sōna tilasi tōnu u wiru kpī, n ù mā seeyasiabu tōnan s̄, adama yèn s̄ win ḡru ga koo nùn taare w̄.

⁶ Yen sōna i maa w̄ō gobi kōsiamā. Domi be ba tem neni, Gusunān sām̄ kowoba ba s̄a ba maa tu tii w̄ mam mam. ⁷ I baawure kōsio ye n ka nùn weene. I bu w̄ō gobi kōsio be n weene i kōsia. I bu gbererun gobi kōsio be n weene i kōsia. I bu nasio be n weene i nasia. I bu b̄ere w̄eyō be n weene i b̄ere w̄.

A wunen tōnusi k̄ō

⁸ I kun goon dibu neni ma n kun mā i n kīane, domi wi u win tōnusi kī u wooda yibiawa. ⁹ Domi wooda yeniba be ba nee, “I ku ra sakararu ko, i ku ra tōnu go, i ku ra gb̄eni, i ku ra bin̄e ko,” ka wooda kpuro ye ya tie, ya wāa gari yini s̄ō mi ba nee, “A wunen tōnusi k̄ō nge wunen tii tii.” ¹⁰ Kīru ta ku ra de goo u win tōnusi kōsa kue. Yen sōna kīru ta wooda yibiamā.

Sa n Kirisin naaru mara

11 N weene i ko me yèn sō i yē saa yè sō sa wāa mini. N den tura i yanda, domi besen faaba ya turuku sāa tē, n kere dōma te sa gbia sa naane doke. 12 Wōkura tonda, yam sārera turuku kua. Yen sō, su wōkurun kookoosu deri kpa su yam bururam tabu yānu sebe. 13 Su sī dee dee nge me ba ra sī sō sō, sa kun akanu mō dibu ka nārubu sō, sa kun kurō damaru ka bine baka mō, kpa su ku nō gōmunu ka nisinu ko. 14 Adama i Yinni Yesu Kirisin daa sebuo, kpa i ku been tiin daan bwisikunu ko i ka yen bine wuna.

14

A ku wunen naane dokeosi siri

1 I de u du be sō wi u kun dam mō naane dokebu sō. I ku win bwisikunu sikirine. 2 Wini yīiyō ma u koo kpī u kpuro di. Wiōnō wi u kun dam mō naane dokebu sō, u ku ra yaa tem. 3 Wi u dimō u ku wi u kun dimō gem, kpa wi u kun dimō u ku wi u dimō taare wē, domi Gusunō u yēro wura. 4 Wara wune a ka goon sām kowo taare wēmō. Ū n yō nge ù n wōruma, win yinnin gariya. Adama u koo yōra domi Yinni u dam mō u ka nūn yōrasia.

5 Wini u tōo teeru garisi n kere ni nu tie, wiōnō u ni kpuro garisi nu ne. I de baawure u n yē kam kam ye u mō. 6 Wi u tōru lasabu mō u tu lasabu mō Yinnin sō. Wi u dimō, Yinnin sōna u dimō, yèn sō u Gusunō siaramō. Wi u kun maa dimō, Yinnin sōna u n dimō, u maa Gusunō siaramō. 7 Geema, sari besē sō wi u wāa win tiin sō, goo maa sari wi u gbimō win tiin sō. Domi sà n wāa sa wāawa Yinnin sō. 8 Sà n maa gu, sa guwa Yinnin sō. N n men na, sà n wasi, n kun me sà n gu, sa sāawa Yinnigibu. 9 Domi Kirisi

u gu ma u seewa gərin di u ka ko gəribu ka wasobun Yinni. ¹⁰ N n mən na wunε, mban sōna a wunεn wənə taare wēemə. Wunε maa, mban sōna a wunεn məə gemmə. Bese kpurowa sa ko yōra Gusunən siri yerə. ¹¹ Domi ba yorua,
 “Yinni Gusunə u nεε, sere ka nən wāaru,
 dūuru baatere ta koo yiira nən wuswaaə.
 Nəə baagere ga koo maa man bεεrε wē.”
¹² Nge mεya besen baawure u koo wigia gere Gusunən wuswaaə.

A ku wunεn naanε dokeosi

torasia

¹³ Yen sō, su ku maa sirina, adama i bwisikuo nge mε i ko ko, kpa i ku gāanu ko ni nu koo bεegii torasia, n̄ kun mε ni nu koo n̄n sura. ¹⁴ Na yē kam kam saa Yinni Yesun min di ma gāanu sari ni nu kun dεere nin tii, adama goo ù n gāanu garisi nge ni nu kun dεere, yēro səra nu n̄ dεere. ¹⁵ À n gāanu di, ma ya wunεgii bwisikunu kpēε, a n̄ maa sīimə kīru səə. A ku de dīa ni a dimə nu tənu kam koosia win sō Kiriisi u gu. ¹⁶ Ye ya sāa bura bεε səə, i ku de bu yen kōsa gere. ¹⁷ Domi Gusunən bandu ta n̄ sāa dim ka nərubu ma n̄ kun mə gem ka bəri yendu ka nuku dobu saa Hunde Dεeron min di. ¹⁸ Wi u Kiriisin wāaru wāa nge mε, u koo Gusunə wēre, tamba koo maa n̄n siara.

¹⁹ Yen sō, su kasu ye n ka alafia naamə ka ye sa ko ka tāsisiāna. ²⁰ A ku Gusunən səmburu kpeerasia dīanun sō. Geema, kpuro n dεere, adama n̄ n̄ wā tənu u gāanu di ni nu koo de goo u tora. ²¹ N wā a ku yaa tem kpa a ku tam nə, kpa a ku gāanu ko ni nu koo kpī nu wunεgii torasia. ²² Ye a naanε doke, a ye nenuə wunεn tiin sō Gusunən wuswaaə. Doo

nɔɔrugiiwa wi u n̄ tii taarɛ wɛɛmɔ ye u bwisika u ko sɔɔ. ²³ Adama wi u sika m̄ ye u dimɔn s̄ɔ, u taarɛ m̄, yɛn s̄ɔ u n̄ dimɔ ka naanɛ. Kpuro ye tɔnu maa m̄ naanɛ sariru sɔɔ, torara.

15

A koowo ye n koo gabu dore

¹ Tɛ bɛɛ be sa dam m̄, n weenɛ su be ba kun dam m̄n dam sariru sɔbe, kpa su ku gɔsi ye n ko n sun dore bɛɛ tɔna. ² Bɛɛn baawure u de u ko ye n koo win beruse dore, ye n koo maa n̄n gea kua, kpa u ka t̄asi. ³ Domi baa Kirsin tii u n̄ gɔsa ye n da n̄n dore, adama nge mɛ ba yorua, u Gusunɔ s̄ɔwa u nɛɛ, “Be ba nun wɔmmɔ, ben wɔma wari nɛ sɔɔ.” ⁴ Kpuro ye ba yorua yellu, ba yoruawa bu ka sun bwisi kɛ, kpa sa n ka ȳiyɔbu m̄ saa Gusunɔn garin di yi yi sun tɛmanabu ka dam kɛm̄. ⁵ Gusunɔ wi u tɛmanabu ka dam kɛnu wɛɛmɔ, u de i n nɔɔ nɛ bɛɛn tii tiinɛ sɔɔ nge mɛ i wa Kirisi u kua. ⁶ Kpa bɛɛ kpuro i nɔɔ tia ko i ka n̄n bɛɛɛ wɛ sannu sannu wi u s̄aa bɛɛn Yinni Yesu Kirsin Baaba, ka maa win Yinni.

Labaari gea

bwesenu kpuron s̄ɔ

⁷ Yen s̄ɔ, i n wuranamɔ nge mɛ Kirisi u bɛɛ wura kpa i ka Gusunɔ bɛɛɛ wɛ. ⁸ Na bɛɛ s̄ɔm̄ ma Kirisi u kua Yuuban s̄ɔm kowo u ka nɔɔ mwɛɛnu yibia ni ba baababa kua, kpa u s̄ɔsi ma Gusunɔ u s̄aa gemgii. ⁹ Kpa tɔn tukobu bu n̄n bɛɛɛ wɛ win wɔnwɔndun s̄ɔ nge mɛ win gari gerua yi nɛɛ, “Yen s̄ɔna, kon nun siara bwesenun suunu sɔɔ. Kpa n womu ko n ka wunen ȳisiru bɛɛɛ wɛ.”

¹⁰ Yi kpam nɛɛ,

“Bεε tɔn tukobu,
i nuku dobu koowo ka win tɔmbu sannu.”

¹¹ Ma yi maa nεε,

“Bεε bwesenu kpuro,
i Yinni Gusunɔ siaro.
Bεε handuniagibu kpuro,
i nùn bεεε wεεyɔ.”

¹² Gusunɔn sɔmɔ Esai maa nεε,

“Isain bweserun di,
goo u koo se nge dāa kp̄ii p̄atura.
Kpa u ko tɔn tukobun sunɔ.
Kpa ba n yīiyɔbu mɔ wi sɔɔ.”

¹³ Kpa Gusunɔ wi u sun yīiyɔbu wεεmɔ u bεε nuku dobu kpuro ka b̄ari yendu kpuro yibia bεen naane dokebun sɔ kpa i n yīiyɔbu mɔ n bande saa Hunde Dεeron dam di.

Pɔlu u yorua ka toro sindu

¹⁴ Nεgibu, n̄ n bεen sɔn na, na yē kam kam nen tii ma i tɔn geeru ka yēru mɔ ta kp̄ā, i ko maa kp̄i i bwisi kēena. ¹⁵ Ka mε, ka toro sinda na bεε tire ten gam ka gam yorua, n ka bεε gari yaayasia durom saabu mε Gusunɔ u man kua ¹⁶ na ka s̄aa Kirisi Yesun sɔm kowo tɔn tukobun sɔ. Na Gusunɔn Labaari gean waasu m̄ nge yāku kowo, kpa tɔn tukobu ba n ka s̄aa yāku te ta koo nùn wēre, te Hunde Dεero u dεerasia u yi. ¹⁷ Yen sɔ, nge mε na gbinne ka Yesu Kirisi, n ka man nε n tii siara nen s̄amburun sɔ te na Gusunɔ kuamme. ¹⁸ Domi na n̄ kākɔ n gāanun gari gere ma n kun mɔ ye Kirisi u kua nen gari gerubu ka nen kookoosun di tɔn tukobu bu ka Gusunɔ mem nɔwɔ. ¹⁹ U ye kua ka yīrenu ka sɔm maamaakiginun dam saa Hunde Dεeron dam di. Nge mɔya saa Yerusalemun di sere n ka da Iliri gia,

na Kirisin Labaari gean waasu kua na ka sikerena.
²⁰ Ma na kookari kua n ka Labaari gea nɔɔsia mi ba
 n daa Kirisin yĩsiru sokure, kpa n ku ka bani gabun
 kpɛɛkpɛɛku wɔllɔ. ²¹ Adama nge me ba yorua,
 “Bèn mi ba n daa win gari gerure,
 ba koo yam wa.
 Be ba kun daa maa win baaru nɔɔre,
 n ko n bu yeeri.”

Pɔlu u Romu daarun gari mɔ

²² Yeya ya man nɔn dabinu yinari na n ka ne beɛn
 mi. ²³ Adama tɛ na n maa ayeru mɔ tem mi sɔɔ n ka
 waasu ko, na maa kĩ n na beɛn mi saa wɔɔ dabinun
 di ²⁴ nà n dɔɔ Ɛsipani gia. Nà n sarɔ na yĩiyɔ kon beɛ
 wa kpa n sɔɔ mɛɛru ko beɛn mi. Yen biru kpa i man
 nɔma kɛ n ka da tem mi. ²⁵ Tɛ na dɔɔ Yerusalemɔ
 n ka naanɛ dokeobu nɔɔri. ²⁶ Domi Masedɔnigibu
 ka Gerekiba ba gobi sɔkua ka kĩru, sãarobun sɔ be
 ba wãa naanɛ dokeobun suunu sɔɔ Yerusalemɔ.
²⁷ Ba kua ka kĩru, ya maa sãa ben dibu. Domi Yuuba
 bà n ben hunden dukia bɔnu kua ka tɔn tukobu,
 n weenɛ tɔn tukobun tii bu maa be nɔɔri ka ben
 handunian dukia. ²⁸ Nà n yeni kpa, nà n bu wɛ ye ba
 sɔkua, kon na beɛn mi na n ka sarɔ Ɛsipani gia. ²⁹ Na
 yɛ ma nà n na beɛn mi, ka Kirisin doma bakara kon
 ka na.

³⁰ Nɛgibu, na beɛ hania koosiamɔ beɛn Yinni
 Yesu Kirisin sɔ ka Hunde Dɛɛron kĩrun sɔ, i n ka
 man tabu mɔ ka kanaru. ³¹ I Gusunɔ kanɔ u man
 wɔra saa naanɛ doke sarirugibun nɔman di be ba
 wãa Yudeaɔ, kpa naanɛ dokeobu bu kɛɛ te mwa ka
 nuku dobu te na ka dɔɔ Yerusalemɔ. ³² Nge meya
 na kon turi beɛn mi ka nuku dobu yà n sãa Gusunɔn

kĩru, kpa n wẽra fiiko bɛɛn suunu sɔɔ. ³³ Gusunɔ wi u alafia wẽemɔ, u n ka bɛɛ kpuro wãa. Ami.

16

Pɔlu u tɔmbu tɔbirimɔ

¹ Na bɛɛ bɛɛɛgii Fɛbe tusiamɔ wi u sãa Sankeren Yesun yigberugibu sɔm kowo. ² I kurɔ wi mɔɔ Yinnin yĩsirun sɔ nge mɛ n weenɛ naanɛ dokeobun suunu sɔɔ. Kpa i n nùn somimɔ ka bukata kpuro ye u mɔ bɛɛn mi. Domi u tɔn dabiru somi, ka maa nɛn tii.

³ I Pirisila ka Akilasi tɔbiri, be ba sãa nɛn sɔm kowosibu Yesu Kirisi sɔɔ. ⁴ Ba ben wãaru wẽ bu ka nɛn wãaru wɔra. N n̄ nɛ turo na bu siaramɔ, ka maa tɔn tuko Yesun yigbenugibu kpurowa ba bu siaramɔ. ⁵ I maa Yesun yigberu te ta ra mɛnɛ ben yɛnuɔ tɔbiri. I nɛn kĩnasi Epanɛti tɔbiri wi u gbia u gɔru gɔsia Kirisin mi Asin tem sɔɔ. ⁶ I Maari tɔbiri wi u sɔmburu kua gem gem bɛɛn sɔ. ⁷ I maa nɛn temgibu Andoniku ka Yunia tɔbiri ka be sa pirisɔm kua sannu. Ba bɛɛɛ baka mɔ gɔrobun suunu sɔɔ. Ba mam gbia ba kua Yesugibu na sere kua Yesugii.

⁸ I Ampilatu tɔbiri wi u sãa nɛn kĩnasi Yinni sɔɔ. ⁹ I bɛɛn sɔm kowosi Kirisi sɔɔ Urubeni tɔbiri, ka Sataki nɛn kĩnasi. ¹⁰ I Apelesi tɔbiri wi u tii sɔɔsi naanɛ dokeo geo laakari mɛɛribun saa sɔɔ. I Aritobun yɛnugibu tɔbiri. ¹¹ I nɛn temgii Herodio tɔbiri. I Naasisin yɛnugibu tɔbiri be ba sãa Yinnigibu. ¹² I Tirifeni ka Tirifosi tɔbiri, kurɔ be ba sãa Yinnin sɔm kowobu. I Pɛɛsidi bɛɛn kĩnasi tɔbiri wi u sɔmburu kua gem gem Yinnin sɔ. ¹³ I maa Rufusi tɔbiri wi u sãa naanɛ dokeo geo, ka win mero wi na garisi nɛn mero. ¹⁴ I Asɛnkiti tɔbiri ka Felegoni, ka Herimesi

ka Patobasi, ka Herimasi ka beɛgibu be ba wāa ka be. ¹⁵ I Filolōgu ka Yuli tɔbiri ka Nere, ka win sesu, ka Olimpa, ka naanɛ dokeobu kpuro be ba ka bu wāa.

¹⁶ I tɔbirinɔ ka kīru. Kirisin yigbenu kpuro nu beɛ tɔbura.

Kirɔ dāaka

¹⁷ Nɛgibu, na beɛ kanamɔ i n da n tii sɛ ka be ba karanaa dokemɔ, ka ye n koo beɛ wɔrumasia. I desiro ben min di, domi ba sɔsiru sikimɔwa te i nua kɔ. ¹⁸ Domi tɔn ben bweseru ba n sāa be ba Kiriɛ beɛn Yinnin wāaru wāa, ben nukurugia ba mɔ. Ka gari dori ka kɔkiriba, ba ka taki sarirugibu swaa nim wiamɔ. ¹⁹ N n beɛn sɔn na, tɔmbu kpuro ba beɛn mɛm nɔɔbu yɛ kɔ. Yen sɔna nen nukura do ka beɛ. Adama na kī i n sāa bwisigibu gean kobu sɔɔ, kpa i n sāa be ba kun kɔsan kobu yɛ. ²⁰ Gusunɔ wi u alafia wɛemɔ, u koo beɛ Setam dam kɔra n n sosi beɛn naasun temɔ.

Beɛn Yinni Yesun durom mu n wāa ka beɛ.

²¹ Timote, nen sɔm kowosi, u beɛ tɔbura, ka maa nen temgibu Lusiu ka Yasoni, ka Sosipati.

²² Na beɛ tɔbura Yinni sɔɔ, nɛ Teritiu, nɛ wi na tire te yorumɔ.

²³ Gayusi nen kpaa yɛro ka yigberu kpuron kpaa yɛro, u beɛ tɔbura. Erasutu wi u ra wuun gobi bere, u beɛ tɔbura, ka maa beɛgii Kaatusi.

[²⁴ Kpa beɛn Yinni Yesu Kirisin durom mu n wāa ka beɛ kpuro. Ami.]

Siara dāakibu

²⁵ Su Gusunɔ siara wi u dam mɔ u ka beɛ tāsisiɔ ka nen Labaari gea ye na waasu mɔ na ka Yesu Kirisin gari kparamɔ, yi yi asiri sɔsimɔ ye ya raa wukiri saa

toren di. ²⁶ Adama tẽ ya tera saa Gusunɔn sɔmɔbun yorin di, nge mɛ Gusunɔ u yiire, wi, wi u ko n wãa sere ka baadommaɔ. Ma ba bwesenu kpuro ye giasia nu ka naane doke kpa nu ka gari yi mem nɔɔwa.

²⁷ Yen sã, bu Gusunɔ wi u sãa bwisigii wi turo, bæere wẽeyɔ saa Yesu Kirisin min di sere ka baadommaɔ. Ami.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8